

Фінансування науки у центрі уваги профільного комітету Верховної Ради України

22 лютого 2017 року відбулось розширене засідання Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, на якому розглядалось питання «Про фінансове забезпечення сфери науки і освіти у 2017 році».

В частині розгляду питання, що стосувалося фінансування науки було констатовано наступне.

На парламентських слуханнях, що відбулися 16 листопада 2016 року, запропоновано збільшити у загальному фонді Державного бюджету України на 2017 рік обсяги видатків на науку на 1 млрд. 499, 3 млн. гривень.

Однак ці пропозиції при прийнятті Державного бюджету України на 2017 рік не були враховані. Крім того, у січні 2017 року почали діяти нові тарифи на електроенергію та тепlopостачання, запроваджено заходи з підвищення мінімальної заробітної плати до 3200 гривень, встановлено земельний податок для національних та державних дендрологічних парків. Все це суттєво посилює вже існуючі соціально-економічні проблеми з виживання вітчизняної науки.

На сферу науки з Державного бюджету України на 2017 рік спрямовується 6 337 185, 5 тис. гривень або 0,24 % ВВП, з яких за загальним фондом – 4 760 105, 8 тис. гривень, або 0,18% ВВП.

У 2016 році згідно з Законом України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» проведений міжнародний аудит національної системи досліджень та інновацій. Представники Європейської комісії констатували високий рівень наукових досліджень та досягнень в Україні, особливо академічної науки. Головним недоліком державної політики у науковій та науково-технічній діяльності визнано низький рівень її фінансового забезпечення. Міжнародні експерти наголошують на необхідності своєчасної імплементації Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та виходу на обсяги фінансування науки, які визначені Законом.

У 2016 році Комітет двічі розглядав питання щодо імплементації Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Прийняті відповідні рішення Комітету, які до цього часу, як і імплементація Закону, практично, не виконуються.

На наукові дослідження Національної академії медичних наук України у 2017 році передбачено всього 155, 8 млн. грн., що на 21% менше, ніж у 2016 році. Цих коштів вистачає на заробітну плату тільки 3380 особам. На сьогодні в Академії працює 4343 особи, отже потрібно скоротити 953 особи,

що становить 24% від загальної чисельності. І це при тому, що у 2016 році недофінансування академії призвело до скорочення її чисельності на 20%.

У 2016 році чисельність Національної академії наук України скорочено на 5100 працівників (15%). Виходячи з нових розмірів мінімальної зарплати і ставки I тарифного розряду ЄТС (3200 і 1600 грн.), дефіцит фонду оплати праці у Національній академії наук України у 2017 р. становить 452,112 млн. грн.

У 2016 році середньомісячна зарплата за всіма видами економічної діяльності в Україні становила 5188 грн., тоді як середня заробітна плата в НАН України дорівнювала 4352 грн. Такого низького рівня оплати праці у науковій сфері ще ніколи не було.

Постановою Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. №710 продовжено практику заборони формування державних цільових програм, отже зупинено реалізацію законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». Як наслідок наука випала з економічного процесу і розглядається урядовцями як елемент суто соціальної політики.

Ліквідовані програми з оновлення наукових досліджень сучасним науковим обладнанням.

Комітет зазначає, що бюджетні кошти на науку у 2017 році, не покривають виплати на заробітну плату, стипендій, оплату комунальних послуг та споживання енергоносіїв, утримання та розвиток матеріально-технічної бази наукових установ, проведення перспективних наукових досліджень, перш за все спрямованих на забезпечення високотехнологічних обороноздатності та національної безпеки держави.

Відбувається загрозливе скорочення чисельності працюючих у науковій та науково-технічній сфері, посилюється відтік молодих талановитих науковців, їх міграція за кордон. В наукових установах запроваджується режим неповної зайнятості, зменшується обсяг грошового забезпечення працівників, зростає соціальна напруга у трудових колективах, організуються громадські акції протесту.

Виходячи з вищезазначеного, та враховуючи результати парламентських слухань «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні», що відбулися 16 листопада 2016 року, Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти вирішив:

1. Інформацію щодо фінансового забезпечення сфери науки і освіти у 2017 році взяти до відома.

2. Вважати, що стан фінансового забезпечення науки і освіти у 2017 році є таким, що не відповідає сучасним вимогам європейського законодавства,

положенням чинних законів України та призводить до подальшої руйнації сфери науки, згортання наукових досліджень та підготовки професійних кадрів для народного господарства, падіння престижності та соціальної забезпеченості наукових працівників, міграції талановитої молоді за кордон та втрати можливостей становлення України як високорозвиненої, технологічної держави.

3. Рекомендувати Кабінету Міністрів України вишукати додаткові кошти та підготувати у першому кварталі 2017 року пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» в частині збільшення фінансування:

- 3.1. Національній академії наук України на **642 829, 67 тис. грн.;**
- 3.2. Національній академії аграрних наук України на **336 037,4 тис. грн.;**
- 3.3. Національній академії медичних наук України на **648 621, 6 тис. грн.;**
- 3.4. Національній академії педагогічних наук України на **9 910,4 тис. грн.;**
- 3.5. Національній академії правових наук України на **18 632,0 тис. грн.;**
- 3.6. Національній академії мистецтв України на **7911,1 тис. грн.**

4.2. На виконання ст.48 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» передбачити щорічне поетапне зростання бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності з метою досягнення в 2020 році рівня 1,7% ВВП України.

4.3. Забезпечити неухильне дотримання ст.48 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», яка визначає видатки на наукову і науково-технічну діяльність захищеними статтями державного бюджету.

4.4. Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» забезпечити базове фінансування основної діяльності державних наукових установ, що включає витрати на проведення фундаментальних наукових досліджень, підготовку наукових кадрів, розвиток матеріально-технічної бази та наукової інфраструктури, доступ до інформації та наукової літератури з урахуванням щорічного індексу інфляції.

4.5. З метою забезпечення додаткових позабюджетних фінансових надходжень передбачити більш спрощену процедуру проведення ліцензування підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у наукових установах шляхом внесення відповідних змін до чинного законодавства.

4.6. Забезпечити фінансування виплат передбачених законодавством надбавок за наукові ступені та вчені звання науковців Національної академії

наук України та національних галузевих академій та вищих навчальних закладів.

4.7. Збільшити державне фінансування капітальних видатків на придбання наукового обладнання для наукових установ. Законодавчо передбачити право залишати в розпорядженні НАН України, національних галузевих академій наук України 90% коштів від продажу частини основних фондів зазначених академій, які не використовуються.

4.8. Збільшити державне замовлення на підготовку докторів філософії та докторів наук в наукових установах НАН України та національних галузевих академій наук України

4.9. Вилучити з постанови Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. №710 «Про ефективне використання державних коштів» пункт 12 щодо припинення підготовки проектів нових державних цільових програм або внесення змін до затверджених цільових програм, що потребують додаткового фінансування з державного бюджету.

4.10. Доручити НАН України протягом першого півріччя 2017 року розробити державну цільову програму зміцнення обороноздатності та національної безпеки України, визначити обсяг коштів на її реалізацію та подати відповідні пропозиції до Верховної Ради України.

4.11. Забезпечити відповідні нормативи фінансування Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського – однієї з найбільших бібліотек світу і головного науково-інформаційного центру держави, як це визначено пп.11 та 12 Положення про національний заклад (установу) України, затвердженого Указом Президента України від 16 червня 1995 року №451/95.

4.12. Здійснити імплементацію норм статті 38 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», зокрема частини 2 щодо додаткової жилої площі науковим працівникам з метою створення умов для провадження наукової діяльності, частини 4-5 щодо забезпечення державою надання науковим (науково-педагогічним) працівникам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла пільгових довгострокових кредитів, забезпечення молодих вчених житлом шляхом пріоритетного пільгового молодіжного кредитування на будівництво (реконструкцію) і придбання житла, першочергового надання службового житла, та підготувати необхідні нормативно-правові акти.

У засіданні брав участь та виступив голова Профспілки працівників НАН України А. І. Широков.